

ΤΑ ΦΡΕΣΚΑ

ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ 11^{ΟΥ} & 63^{ΟΥ}
ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

T18^ο 27-03-2013

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Ορισμός

Ο όρος δυσκολίες συναισθήματος και συμπεριφοράς χρησιμοποιείται για όλους αυτούς τους μαθητές που έχουν δυσκολία με τον έλεγχο του συναισθήματος και της συμπεριφοράς τους. Η ικανότητά τους να μάθουν επηρεάζεται πολύ και ίσως ακόμα να έχουν πρόβλημα να λειτουργήσουν σε κοινωνικό περιβάλλον. Πολλοί μαθητές μας θα περάσουν περιόδους που θα έχουν άγχος, νευρική κατάσταση και δυσθυμία να ανταποκριθούν σε διάφορες καταστάσεις που προκύπτουν στο σχολείο ή στο σπίτι όμως οι μαθητές με ΔΣΣ είναι πιο επιρρεπείς. Κάποιοι θα γίνουν πιο αποσυρμένοι και κάποιοι άλλοι θα δρουν πιο διαταρακτικά ή πιο απαξιωτικά.

Τα αποσυρμένα παιδιά θα υπό-λειτουργούν και θα είναι πολύ ήσυχα και παθητικά. Ίσως να έχουν πολύ χαμηλή αυτοεικόνα και να παρουσιάζονται λυπημένα. Ίσως υποφέρουν από κατάθλιψη ή ανασφάλεια ή ακόμα και να έχουν υποστεί σοβαρά πλήγματα από σωματική, σεξουαλική και λεκτική κακοποίηση

Αντιθέτως, τα παιδιά που επιδεικνύουν επιθετικότητα αποτελούν «πρόβλημα» για τους γύρω τους μα και για τον ίδιο τους τον εαυτό. Η ανικανότητα τους να «χωρέσουν» σε κοινωνικά αποδεκτές νόρμες συμπεριφοράς τα καθιστούν, στην τάξη, δύσκολους -στο χειρισμό- μαθητές. Είναι υπερβολικοί και τους επιτρέπεται να νομίζουν ότι οι δικές τους ανάγκες είναι πολύ σπουδαιότερες σε σχέση με των άλλων ή πιθανόν να έχουν γίνει απείθαρχοι γιατί έχουν ακολουθήσει άσχημα κοινωνικά πρότυπα ή έχουν έλλειψη (γονική) φροντίδας, ελέγχου ή κατανόησης.

Πρόσφατα, ο όρος «αποστασιοποιημένος – αποκομμένος- μαθητής» άρχισε να χρησιμοποιείται για να περιγράψει μεγαλύτερους μαθητές οι οποίοι αρχίζουν να απορρίπτουν το σχολείο και το αναλυτικό του πρόγραμμα ως «άσχετο» ως προς τις ανάγκες τους.

Ταυτοποίηση

Είναι εύκολο να ξεχάσει κάποιος δάσκαλος το παιδί που έχει αποσυρθεί και κάθεται παθητικό στη γωνία του και να ρίξει όλο το βάρος – μονόπλευρα- στο επιθετικό και «φασαριόζικο».

Τα παρακάτω χαρακτηριστικά είναι λοιπόν βοηθητικά για να γίνει μία πρώτη αναγνώριση των παιδιών με ΔΣΣ:

Το αποστασιοποιημένο παιδί

- Δεν ενδιαφέρεται για τη δουλειά στο σχολείο
- Δεν έχει κίνητρα
- Αποτυγχάνει να ολοκληρώσει τη δουλειά του στην ώρα του
- Δεν εντυπωσιάζεται για τους σχολικούς κανόνες και ιδιαίτερα αυτούς που έχουν σχέση με την εμφάνιση
- Δεν έχει στη σκέψη του τους άλλους
- Μπορεί να κάνει κοπάνα

Το αποσυρμένο παιδί

- Είναι ανέκφραστο και βαθιά «όχι χαρούμενο»
- Έχει υπερβολική ευαισθησία σε κάθε κριτική- ανίκανο να ανεχθεί πειράγματα ή προσωπικές παρατηρήσεις
- Έχει χαμηλό αυτοσυναισθημα
- Έχει αγωνία να προσαρμοστεί κομφορμιστικά
- Έχει έλλειψη ενδιαφέροντος στις εργασίες και υπό-αποδίδει, όμως ίσως επιδεικνύει εμμονική συμπεριφορά, ή ασχολείται με κάτι ολοκληρωτικά π.χ. ένα χόμπι ή ένα συγκεκριμένο θέμα
- Ίσως είναι – έχει γίνει- θύμα εκφοβισμού και αποφεύγει να πάει στο σχολείο
- Μοιάζει να είναι ένας «μοναχικός» τύπος, που περισσότερο οι άλλοι τον ξεχνούν παρά τον αντιπαθούν
- Έχει ανικανότητα να κάνει στενές επαφές και νιώθει σε «αναμμένα κάρβουνα» σε κάθε κοινωνική εκδήλωση.

Το επιθετικό παιδί

- Είναι θορυβώδες/ απαιτητικό, ζητά να γίνει το δικό του
- Έχει κακή συγκέντρωση προσοχής
- Είναι λεκτικά και σωματικά επιθετικό θα κλοτσήσει, θα τσιμπήσει, θα σπρώξει, θα γρονθοκοπήσει, ίσως είναι και θύτης σε σχέσεις εκφοβισμού στο σχολείο (bullying)
- Φωνάζει μέσα στην τάξη και είναι διαταρακτικό. Περιφέρεται δεξιά και αριστερά και είναι ανυπάκουο.
- Χρησιμοποιεί υβριστικές λέξεις. Δεν υπολογίζει κανόνες. Είναι χαμηλά στις επιδόσεις Πιθανόν να κάνει κοπάνες.

Στρατηγικές

Προσπαθήστε να βρείτε το λόγο που τα ωθεί σε τέτοια συμπεριφορά. Όπως επώθησε και πριν, όλοι οι εμπλεκόμενοι (δάσκαλοι, ειδικότητες, γονείς) μην θεωρήσετε τα παιδιά ως «ενόχληση», περάστε τους το μήνυμα ότι σας ανησυχεί η συμπεριφορά τους, μόνο, αλλά εγκρίνετε και αγαπάτε στο 100% την προσωπικότητά τους.

Ακόμα:
Προσπαθήστε να τονώστε το αυτοσυναισθημα του παιδιού βάζοντάς του ασκήσεις που μπορεί να τις καταφέρει και δίνετε του συχνά και τακτικά ανατροφοδότηση για την πρόοδό του

Δώστε στο παιδί ευκαιρίες να αναλάβει τις ευθύνες του και επαινέστε το όταν τις φέρει εις πέρας.

Μην τα περιμένετε όλα με την πρώτη φορά. Δουλέψτε ένα σημείο στη συμπεριφορά αρχικά και έπειτα επαινέστε το παιδί για όποια πρόοδο έκανε. Για παράδειγμα, δουλέψτε με στόχο το παιδί να σταματήσει να φωνάζει για 5 λεπτά, έπειτα αυξήστε το χρόνο σε 10 λεπτά κλπ. Η ίδια η στρατηγική ισχύει και για στόχο το παιδί να κάθεται στην καρέκλα του και να κάνει εργασία που κάνει όλη η τάξη

Βρείτε ποιες μπορεί να είναι αμοιβές για ένα παιδί και χρησιμοποιήστε τις με συνέπεια (π.χ. άστρα, αποδεικτικά, έπαινοι, η επιλογή δραστηριότητας κλπ) Κάντε τη γέφυρα της επικοινωνίας με τους γονείς για να γνωρίζει ο μαθητής ότι το σχολείο και το σπίτι συνεργάζονται στενά για να τον βοηθήσουν Κρατείστε μία θετική στάση και ενθαρρύνετε το παιδί να κάνει το ίδιο. Κάντε του ξεκάθαρο ότι περιμένετε μία βελτίωση αλλά αποφεύγετε το σαρκαστικό ύφος Εργαστείτε με αρχή το ότι η ενίσχυση μιας κατάλληλης συμπεριφοράς φέρνει καλύτερα αποτελέσματα στην τροποποίηση συμπεριφοράς από το να καταπολεμάτε την άσχημη συμπεριφορά με τις ποινές και τις τιμωρίες. Ενεργοποιήστε τους σαφείς κανόνες της τάξης και τις ανάλογες ρουτίνες οι οποίες έχουν γίνει κατανοητές από όλα τα παιδιά της τάξης. Στη διατύπωση και στην καθομολόγηση των κανόνων μπορείτε να εμπλέξετε εξ αρχής κάποιους μαθητές με ΔΣΣ.

Προσπαθήστε να διατυπώσετε τους κανόνες με θετική φρασεολογία. Λειτουργεί καλύτερα από τα μη και τα δεν πρέπει.

Υπενθυμίστε στους μαθητές αυτούς τους κανόνες ανά τακτικά χρονικά διαστήματα αλλά μην τους φορτίζετε παραπάνω.

Προσπαθείτε να ξεκαθαρίσετε το ποιοι παράγοντες πυροδοτούν την αρνητική συμπεριφορά και παρέμβετε ή κάντε αντιπερισπασμό- δίνοντας στο μαθητή άλλα πράγματα να προσέξει

Αποφύγετε την άμεση αντιπαράθεση όποτε είναι δυνατόν απλά κρατώντας βλεμματική επαφή με το παιδί, λέγοντας το όνομά του και αποφεύγοντας να δείξετε ότι έχετε συναισθηματική φόρτιση. Είναι καλό να ακούγεστε πολύ σταθεροί, ασφαλείς και με αυτοπεποίθηση όταν του μιλάτε και όχι να χρησιμοποιείτε ένταση στη φωνή και απειλητικές χειρονομίες

Αν ο μαθητής είναι πολύ «κουρδισμένος» για να ακούσει και να βγάλει νόημα από τα λόγια σας, μην προσπαθείτε να τον επαναφέρετε με επιχειρήματα στη λογική... Προτιμότερο είναι τότε να του επιτρέψτε να έχει πρώτα μια περίοδο απόσβεσης της έντασης (συνήθως γύρω στα 5 λεπτά για τα μικρότερα και 10 - 15 λεπτά για τα μεγαλύτερα παιδιά).

Όταν ο μαθητής είναι πια ήρεμος, προσπαθήστε να βρείτε έναν ουδέτερο χρόνο να μιλήσετε για το τι έγινε και για το πώς θα αποφευχθούν τα παρόμοια την επόμενη φορά

Η ήρεμη - χαμηλόφωνη υπενθύμιση είναι καλύτερη από τις δημόσιες προσβολές

Διδάξτε στο παιδί πώς να αναπτύξει κοινωνικές δεξιότητες π.χ. με ποιο τρόπο να συμμετέχει στην ομάδα και πώς να ρωτά κάποια πράγματα ή να εκθέτει τις απόψεις του

Φτιάξτε τις καταστάσεις ώστε το παιδί να εντάσσεται σε δραστηριότητες με έναν άλλον συμμαθητή του αρχικά και έπειτα με μία μικρή ομάδα παιδιών. Αργότερα ενθαρρύνετε τον να λάβει μέρος στις δραστηριότητες κάποιου συλλόγου (π.χ. αθλητικού ή πολιτιστικού τύπου) που τον ενδιαφέρουν

Βρείτε τα ενδιαφέροντά του και εφαρμόστε τα – συνδέστε τα – με τα μαθήματα μέσα στην τάξη για να αυξηθεί το κίνητρο του.

Μάθετε σε τι είναι «καλό» το παιδί και δώστε του την ευκαιρία να το βγάλει προς τα έξω ... έπειτα παρωθήστε την ομάδα των συμμαθητών του να του αναγνωρίσει αυτά τα ατού του.

Δώστε όλη την απαιτούμενη προσοχή και υποστήριξη για να μάθει το παιδί ότι μπορεί να σας εμπιστευτεί και να μοιράζεται μαζί σας τις ανησυχίες και τα βάσανά του.

Δώστε στους αποξενωμένους μαθητές την ευκαιρία να μιλήσουν για ό,τι τους λυπεί και βοηθήστε τους να δουν την οπτική του σχολείου. Συζητήστε για να σας πουν τους λόγους που οι ίδιοι βρίσκουν σε ερωτήματα όπως : Τι χρειάζονται αυτοί οι κανόνες; Γιατί ακολουθούνται κάποιοι διαδικασίες; κλπ (απόσπασμα από τον οδηγό «ΔΙΑΦΟΡΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ ΜΟΥ» Κυρ. Περβανάς, 2010, σελ. 63-70)